

PROSVEȚTA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XI. Cena lista je \$3.00

Entered as second-class matter January 28, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., petek, 29. novembra (Nov. 29) 1918 Subscription \$3.00 Yearly

Uredniški in upravilski prostori: 2637 S. Lawndale av.

Office of publication: 2637 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 1635.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

BIVŠI CESAR KARL MORA PRED SODIŠĆE

ANGLEŠKA DELAVSKA STRANKA SVARI VLADO.

Stranka zahteva, da Anglija ne sme ovirati novih republik, in da se odpoklicuje cete iz Rusije.

MEDNARODNA SOCIALISTIČNA KONFERENCA V BRUSLU.

London, 28. nov. — Angleška delavska stranka je izdala volitni manifest, v katerem svari sedanjo vlado, da ne sme metati polem novim demokratičnim republikam v centralni Evropi. Stranka zahteva, da morajo sprostiti takoj od poklici cete iz Rusije; dalje zahteva svobodno trgovino, podprtje zemlje, rudnikov, železnic, parnikov, tovarn in električne sile, odpravo obligatne vojaške službe in da davke plačajo kapitalisti.

Zborovanje socialistične internationale.

Pariz. — Po več kot štirih letih se v nekaj dnevih zopet snide oredni odbor mednarodne socialistične stranke v Bruslu, starem zavrnjenem stanu. Odbor je zadnjih zboroval 28. julija 1914, ko sta Jules, Adler in drugi govorili v sredstvih, kako bi se mogla preči blizujoča vojna.

Francoška stranka bo zastopana po delegatih Pierre Renaudel, Albert Thomas, Jean Longuet in Marcel Cachin; iz Nemčije prideva vsekakor Hugo Haase in Philip Scheidemann; Belgijo bosta zastopala minister Vandervelde, ki bo predsedoval in Camille Huysmans, tajnik mednarodnega biroja.

Francoška stranka Zveza, ki šteje 600.000 članov, in ki je odobrila vseh štirinajst točk Wilsonovega mirovnega programa, ima sledočno platformo:

1. Ustanovitev lige narodov s prostim sodelovanjem vseh držav za preprečenje vsake nadaljnje vojne in za uvedbo mednarodne pravčnosti.

2. Svoboda na morjih in preprečenje vsake gospodarske vojne; odprava carine, ki samo izkorisča delavški razred.

3. Ustanovitev mednarodnega transportnega biroja za praktično distribucijo surovin in za internacionalizacijo kolonij.

4. Vojska odškodnina, toda nobenih reprisalij; pravica samoodločevanja za vse narode in nobenih aneksiij.

5. Splošno razoreženje.

Francoški socialisti zahtevajo zastopno na mirovnu konferenco.

Pariz. — Delegacija Francoške Delavske Zveze je v tork predložila ministrskemu predsedniku Clemenceauu zahtovo, da morajo biti tudi delegati delavškega razreda navzoči na mirovnu konferenco. Clemenceau je odgovoril, da bo stvar predložil najprej francoškemu kabinetu in potem ostalim zvezniškim vladom. Delegacija je tudi vprašala, če ima vlasta kaj proti temu, da se ob času mirovne konference vrni tudi mednarodna socialistična konferenca v Pariz. Clemenceau je obljubil, da se bo o tem posvetoval z zvezniški.

Delegacija je dobila vris, da Clemenceau ne bo nasprotoval zahtevam delavev.

RAZSTRELILO VZKLADIŠČUJEJO V NOVI MEHIKI.

Washington, D. C. — Nevarno razstrelivo, ki je poznano pod imenom T. N. T., izvajajo iz arsenalov in municijskih tovarn v Novem Mehiku.

(Dalej na 2. str. 1. kol.)

Mooney v dosmrtno ječo namesto na vešala.

Sacramento, Cal., 28. nov. — Governor W. D. Stephens je včeraj spremenil smrtno kazeno Tomu Mooneyu v dosmrtno ječo. Governor izjavlja, da se je osiral na priporočila predsednika Wilsona.

NEMŠKA REPUBLIKA VABI WILSONA NA OBISK.

Wilson odide drugi teden s štirimi delegati; vesti s konferenco ne bodo cenzurirane.

POLITIČNI VODITELJI V PAZIŽU IN LONDONU NA SPROTNI AMERIKI.

Kodanj, 28. nov. — Berlinški listi pišejo, da bo nemška revolucionarna vlada povabila predsednika Wilsona, da obiše Nemčijo, ko se bo mudil v Evropi.

Washington, 28. nov. — Predsednik Wilson se je definitivno odločil za štiri mirovne delegate, ki pojdejo z njim v Francijo. Delegate so: državni tajnik Lansing, polkovnik H. M. House in Henry White, bivši poslanik v Parizu in republikanec; hinc četrtega delegata še ni znano. Wilson bo načelnik delegacije. Predsednik objavi še te dni proklamacijo, v kateri razloži matančen mirovni program ameriške delegacije.

George Creel, načelnik biroja za informiranje javnosti, je izjavil včeraj, da ne bo cenzure za vesti iz mirovnega kongresa. Časnikarski poročevalci odpotujejo z mirovno delegacijo, toda na posebnem parniku "Orizaba", ki odpluje iz New Yorka 1. decembra. Wilson se bo mudil v Evropi kakšnih šest tednov.

Washington, D. C. — Predsednik Wilson se kmalu na to vkrepa za pot v Evropo, ko predloži konгрес svoja priporočila glede domačih zadev, da vladam ententi zavezniških razloži svoj načrt o bodočem miru, ki naj bo pravilen in trajen.

Predsednik je skoraj dokončal svojo poslanico o domačih zadevah, ki jo predloži kongresu. V nji bo razložil svoje nazore o rekonstrukciji in očrtal zakone, ki naj jih sprejme pet in šestdeseti zavezniških razloži svoj načrt o bodočem miru, ki naj bo pravilen in trajen.

Kongres se zbere k zasedanju v pondeljek in prihodnji dan ga bo predsednik kot ponavadi adresiral na skupni seji. Mogče je tudi, da predsednik stopi pred kongres že v pondeljek, ker ima odpotoviti v Evropo.

Iz dobro poučenih krogov prihaja vest, da se predsednik vrne v Združene države v šestih tednih po odpotovanju.

Do sedaj ni slišati glasov, kjer prične zborovati mirovna konferenca, toda pričakuje se, da takoj po božičnih praznikih. Predsednik odhaja zato tako zgodaj v Evropo do konferira z ententijskimi državniki, in v političnih krogih menijo, da pogodbo prejedel znamenom, da ne bodo dolge razprave jemale preveč časa in bo pogodba kmalu podpisana.

V uradniških krogih govore, da predsednik namerava izdati izjavno, v kateri odgovori kritičarjem, ki namigujejo, da je radi tega prevzel prekmorski kabel, da bodo vesti cenzurirane. Objavili so, da bodo vesti iz Pariza imeli prednost pred komercijalnimi brzojavkami. Predsednik se je odločil, da ga smejo spremeti za-

SEDAJNE PLAČE DELAV-CEV MORAOJU OSTATI, PRAVI WALSH.

Načelnik vojnega delavškega odbora je proti znižanju sedanjih plač 7½ centa na uro mora biti.

SEDAJNE CENE ŽIVILOM OSTANEJO ŠE PET LET.

Washington, 28. nov. — Frank P. Walsh, načelnik Narodnega vojnodelavškega Odbora, je izjavil včeraj, da ameriški podjetniki ne smejo pričakovati, da delavštev sprejme predvojne plače in delovne ure. Edino upanje za mirovno gospodarsko rekonstrukcijo Združenih držav je — pravi Walsh — da delave obdrže sedanje plače in da se ne prehoma izboljšavajo njihove razmere.

Vojnodelavški Odbor je preiskal stvar v Walshu pravi, da delavec z družino ne more pošteno eksistirati, če ne dobi najmanj 7½ centa na uro v osmih urah dela.

Walsh izjavlja dalje, da se sedanje cene živil ne bodo znižale najmanj pet let in zato bi bila velika krivica, če hoteli podjetniki znižati meze.

POLICIJSKI KOMISAR V NEW YORKU GROZI S STROJNIM PUŠKAMI PROTIV VOJAKOV.

New York, 28. nov. — Policijski komisar Enright je včeraj pisal županu Hyamu, da se bo policija poslužila strojnih pušk, ako bodo vojaški in mornariški prostovoljci še nadalje delali nered. Na sugestijo komisarja je župan poslal pismo major-generalu J. F. Bellu, ki poveljuje četam v vzhodnem distriktu. Obenem je župan pisan major-generalu, da je bilo početje vojakov in pomorskev zelo skandalozno, ko so že v dveh slučajih poskusili razbiti shod socialistov na vrtu Madison Square pod pretezo, da bojejo razgnati "boljševike".

Več vojakov je bilo arretiranih in zagovarjati se bodo morali pred vojnim sodiščem.

New York, N. J. — Na shod, ki so ga priredili socialisti na Madison Square Garden, so vdrli vojaški in pomorski in razgnali zborovalec. Vojaški in pomorski prostovoljci se je posredilo še v drugem zavaru prodreti kordon policije, ki je čuvala zborovalec.

Policijski komisar Enright pravi, komentirajoč dogodke, da je bila policija previdna pri nastopu proti možem v uniformi, ali takih izgredov, kot so se pripetili pri napadu na zborovalec, ne dobro 'trpel' v New Yorku.

"O čimur sem jaz prepričan, je to", je reklo policijski komisar, "da so vojaki in pomorski pravili največ nemira."

Kongres se zbere k zasedanju v pondeljek in prihodnji dan ga bo predsednik kot ponavadi adresiral na skupni seji. Mogče je tudi, da predsednik stopi pred kongres že v pondeljek, ker ima odpotoviti v Evropo.

Iz dobro poučenih krogov prihaja vest, da se predsednik vrne v Združene države v šestih tednih po odpotovanju.

Do sedaj ni slišati glasov, kjer prične zborovati mirovna konferenca, toda pričakuje se, da takoj po božičnih praznikih. Predsednik odhaja zato tako zgodaj v Evropo do konferira z ententijskimi državniki, in v političnih krogih menijo, da pogodbo prejedel znamenom, da ne bodo dolge razprave jemale preveč časa in bo pogodba kmalu podpisana.

V uradniških krogih govore, da predsednik namerava izdati izjavno, v kateri odgovori kritičarjem, ki namigujejo, da je radi tega prevzel prekmorski kabel, da bodo vesti cenzurirane. Objavili so, da bodo vesti iz Pariza imeli prednost pred komercijalnimi brzojavkami. Predsednik se je odločil, da ga smejo spremeti za-

ODERUŠKI PROFITARJI SE MORAOJU ZAGOVARIJATI PRED SODIŠČEM.

Zvezna veleporota zadrži živilske profitarje v Chicagu. Kako rastejo cene.

KIVEŽ GNJIE, TODA NA TRG NE SME.

Chicago, Ill., 28. nov. — Češki živilski profitarji se bodo morali prihodnji pondeljek zagovarjati zaradi svojih oderuških cenc pred zvezno veleporoto. Zvezni pravnik Clyne je že pozval nebotičnega trgovca z živil, posebno nadjetja in grocerijami, da pridejo pred sodiščem. Poklicana je tudi velika armada prti. Distriktni pravnik Dickinson je dejal včeraj, da ima vlada dovolj dokazov o kršenju živilske postave.

Na Portu, kjer prodajenci ne morejo postaviti pridelki na trg.

V skladnju Hitler and Co. v Stillwellu je šestdeset milijonov bušljivih čebul, toda kupec ni.

W. S. Price, žitni trgovec v Miami, je posiljal ne en voz repe v Louisville in Pittsburgh, toda odgovor je bil, da ni zanj tam.

Price je sporocil brzojavno, da daruje repe živilski upravi ali "Bdečemu križu", če krijejo prevozne troške. Dobil je odgovor, da ne bo nič iz tega.

Farmarji so na priporočilo živilske uprave trdo delali, da producira več živeža. Zdaj je ta pridelek izguba.

Chicago, Ill. — Kaj je z živilskimi cenami? Tako vprašujejo ljudstvo. Premirje je podpisano, toda živilske cene gredo navzgor. V Chicagu stane dveč jaje najboljše vrste 77 centov, prve vrste 72 centov. To so vprašanja, ki jih stavi ljudstvo. In na ta vprašanja odgovarja trgovski svet po svoje, da opraviči visoke cene. Razlogi trgovcev, s katerimi zavorjajo cene, so takile:

Na Poljskem niso mogli rediti otrok od leta 1914. Tam ni mleka, sirovega masla, ne masti. Naše mleko in masti morajo tje-

V. Avstraliji ne morejo dobiti lajdi, da bi posiljali živila v Evropo, torz za moramo poslati mi.

Za vojake gre vse najboljše: maslo, jajca, piščanevi.

Leto niso kokoši znesle toliko jaje, da bi jih poleti dajali v hladne shrambe.

S taki brezmisljimi frazami odgovarja trgovski svet na South Water Street, če konzumenje vprašujejo, zakaj gredo cene navzgor. Veliko modrosti ni v teh besedah, no, trgovski svet se tudi ne trudi, da bi z modrimi besedami dokazal, kaj je vzrok, da se draži živež.

S cennimi je svetar malo drugačna, kot pa prikazujejo trgovci. Če vlagajo na uravnavni cen na trgu, ki se uravnavajo po množini blaga, ki prihaja na trg, in zahtevajo po njem. Po tem trgovskem zakonu so cene tem višje, čim manj blaga prihaja na trg in čim več je zahteva po njem. Manjšiški liberalizem imenuje to uravnavo cen svobodno igro sil, ki pa v resnici nikdar ni svobodna, kajti trg se da popraviti na to način, da se na trgu ustvarita umetno pomanjkanje živil in umešča zahteva po živilih.

Scheidemann je argumentiral, da je socialistična republika za sedaj še nemogoča. Haase je dejal, da ni proti narodni skupčini, to da skupčina ne sme vzetí proletarijatu v ravnovesne oblasti.

Srbse in Italijanske čete v boju.

Pariz. — "L'Homanite" je dobitila poročilo: "Italijansko čete, ki so zasedle jugoslovanske kraje, so se spopadle s srbskimi četami. Jugoslovanska vlada nasprotuje, da bi Italijani okupirali Žeko in Sušak, pa je poklicala srbske čete, da naj to prepredijo."

SOVJETSKI KONGRES SE SNIDE V BERLINU 16. DECEMBRA.

Boj za vladno kontrolo nad spar-takovci in zverimi socialisti se nadaljuje; Bavarska je pretrgala stike.

RAZMERJE MED NEMOLJU IN RUSIJO.

Kodanj, 29. nov. — Bavarska republika je prekinila diplomatske stike z Berlinom.

London, 29. nov. — Iz Berlina poročajo, da je provizorična vlada na Dunaju sklenila postaviti pred sodišče vse tiste osebe, ki so odgovorne za vojno, v prvi vrsti grofa Berchtolda, avstro-ogrškega zunanjega ministra ob začetku vojne in grofa Cernina. Bivši cesar Karl mora tudi

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodnina: Zadnjene države (izven Chicago) in Canada \$8 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$8 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

51

Datum v oklopanju n. pr. (Nov. 30-18) poleg valjega imena in naslova posami, da vam je z tem dnevnem potisku narocnina. Ponovite jo pravljeno, da so vam ne ustvari list.

JUGOSLOVANSKI REGENT.

V koliki meri je velikosrbski imperializem v zvezi z italijanskim?

Z radostnim srečem smo čitali, kako so dan za dnevom padali prestoli in kako so bile proklamirane republike za republiko — češkoslovaška, ogrska, nemškoavstrijska, bolgarska in naposled cel venec republik v Nemčiji — medtem smo pa čakali, kdaj pride na vrsto Jugoslavija. In v času, ko na Nemškem, v deželi največje avtokracije zahtevajo socialistično republiko, smo dočakali vest iz Ljubljane, da je Jugoslovanski Narodni Svet v Zagrebu imenoval srbskega prestolonaslednika regentom (namestnikom vladarja) Jugoslavije. Dalje poročajo, da ima zdaj srbski Aleksander oblast imenovati guvernerje v Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu, Spletu, Cetinju in Belgradu, medtem ko se v Sarajevu snide nekakšna delegacija, sestoječa iz 50 Srbov, petih Crnogorcev in članov Jugoslovanskega Narodnega Svetja (kolikor jih je že) in ta delegacija imenuje ministre za jugoslovansko vlado.

Jugoslovanska provizorična vlada je potem takem prenhalo eksistirati in Velika Srbija je v načelu izvršena; odštej bodo vladali guvernerji, ki bodo odgovorni Aleksandru, kateri jih imenuje, in ti guvernerji bodo kajpada monarhisti in nazadnjaki v vsakem oziru, kajti Aleksander ni neumen, da bi izbral napredne ljudi republičanskega mišljenja za svoje podvladarje. Ustavodajna skupščina, ki se snide v Sarajevu, bo pa menda le formalnost, ki potrdi vse to, kar se je zgodilo.

Lahko si predstavljam, kako se je vse to zgodilo in zgodovina teh usodepolnih dni bo enkrat potrdila naše slutnje. Koliko je imperialistična igra Italije v zvezi z igro vladne klike v Srbiji? Ali nismo enkrat čitali poročilo iz Rima, da je gotov italijanski državnik svetoval Srbiji, da naj kar okupira hrvatske in slovenske dežele in jih proglaši za svoj del, kar je storil Mazzini z italijanskimi državicami?

Z ene strani so pritisnili Italijani in izposlovali od zaveznikov okupacijo dežel, katere hočejo anektirati, z druge strani so pa prišle srbske čete delat "red in mir". Na eni strani dokazujo Italijani v Parizu in Londonu, da so dežele ob Jadranu njihove "po jeziku in krvi", na drugi strani pa pritska Pašičeva klica, da so vse ostale hrvatske in slovenske dežele "po jeziku in krvi" srbske. Koliko je pomogla srbska vlada z italijansko vladno vred, da jugoslovanska provizorična vlada v Zagrebu ni bila pripoznana pri zaveznikih?

Slovenci in Hrvatje so pa videli večjo nevarnost na italijanski strani in menda so si mislili: "Rajši za enkrat pod Srbijo in v boj proti italijanskemu imperializmu, kot pa da bi stali med dvema ognjem."

Kadar pride dan, ko bo stala tajna, intrigarsko-mesatarska, imperialistična diplomacija razgaljena od glave do pete pred vsem svetom, tedaj bomo videli, kako ne-sramno so opeharili slovensko in srbo-hrvatsko ljudstvo italijanski in srbski aneksisti in z njimi vred vsi tisti buržoazni neznačajne, ki so pomagali slepariti ljudstvo v interesu dinastične klike.

Slovenski narod si zdaj ne more pomagati, kajti vse svoje sile mora porabiti v boju proti italijanskim grabežem. Njegovo upanje je še v Wilsonovih mirovnih načelih, če se dveljavijo na mirovni konferenci. Medtem pa ne sme biti omahovanja niti najmanjšega obupavanja. Ameriški Slovenci, naš boj se šele pričenja! Pravica samoodločevanja za naš-narod, demokracija in ljudska republika mora zmagati, pa če nas stane vse, kar imamo!

Dopisi.

Kozma Teleban:

MAJ V MIRU POČIVA IN VECNA LUC NAJ MU SVETI!

Čudne navade imajo ljudje v naši deželi. Da mornajo jesti in spati kakor vsi drugi ljudje, nič ednega, niti nenavadnega. Tudi naše kokolosko prebivalstvo je podvrženo smrti zavrnjeno kakor prebivalstvo kakoršenkoli druge dežele. Toda prebivalci naše dežele umirajo vsi brez izjeme v najlepši dobi življenja, ko so priljubljeni pri vseh ljudih, ki so nenadomestljive izgube za kokoloski narod.

Dobre ljudi ima Bog rad, zato jih včasih pokliče veliko število k sebi. Toda čemu kliče Bog ljudi v raj, nko so potrebnejši na zemlji?

Kokolosko časopisje ima dolga poročila, iz katerih govoriti tuga in žalost. Le leposlovni list "Slovenski Drvar" je ostal trden v tej krizi. Morda je temu vzrok ta, da izide samo trikrat na vsaka stiri leta, to je toliko-krat, da uprava lahko pobere na-ročino, potem pa vsele pomanjkanja papirja za naslove za ne-določen čas ustavi izdajanje "Slovenskega Drvarja."

Zadnjé je prišla k meni udova Kunigunda Frakelj. Njen mož Ahacij Frakelj je pred nekaj dnevi umrl na posledicah vinskih kuge Kunigunda me je prosila, naj ji spšen lepo zahvalo in kratek življenjepis pokojnega. Fra-kih ker se jaz baje med vsemi učenimi ljudimi v "Bottle Beer Townu" najbolj razumem na taki stvari. Zahvalo pa je potrežela priobčiti v "Narodni Zdražbi" in najboljšemu in naj-naprednejšemu Kokoloskemu dnevniku "Zaostaloš."

Tale Kunigunda da ni naprečna ženska", son si misili "in trdi mlada je še poročena je bil sa-mo dve leti. Zakaj bi ji ne ustreljel?" Pa sem jo vprašal: "Kako in kaj naj vam napšem?"

"Ko bi jaz vedela, ne bi prišla k vam, da mi izdelate 'na-znanilo in zahvalo'. Jaz imam tukajte vzorce, ki nana bo lahko slušali za podlago pri splošovanju zahvalo. Izrezala sem ga iz "Ko-

"Pripravil si boli papir, črnilo in pero, vi pa mi narekuje stavke, ki jih bova lepo opisala, da ho-neznamilo in zahvala" toliko lepša." Pa náva pričela z delom. "Nekako takole pričenite", je dejala.

"Bottle Beer Town, Kokoloska. — Ker se nihče drugi ne o-glasi, se pa jaz oglašam. Novega-ni nič pri nas; se hčete popravljajo s starim materialjem. Delav-ske razmere so izvrstne. Dela se vsak dan, če ni praznika, nedelje, ali pa če se kaj ne polomi. Zaslužek je pa odvisen, kakliko kdo zasluži. Na držiščenem po-lju smo dobro preskrbili."

Tedaj sem ji segel v besedo: "Ali prosim vas, to vendar ni za-hvala, niti ročan, sploh jaz ne vem, kaj naj bi to bilo?"

Kunigunda mi se je čutila uža-jeno in mi je dokazovala, da vse dopisniki iz vseh mest in vasi na-že države pišejo take zahvale. Moral sem jo potolitati, da ni-sem mislil tako hudo, da sem vse-njene stavke že lepo opisjene za-pisal in želim, da nadaljuje. "Dobro, takola naj se nadaljuje, kar ne bom prav povedala, pa popravite, da bo lepo in prav, kajti vi se bolj razumete na ta-ke stvari."

"Veselih novic ne bom poročala, ker jih ni, pač pa silno za-lostne novice. Vsem prijateljem in znajencem, sorodnikom in nji-hovih sorodnikov sorodnikom na-naznanjam pretrsljivo vest, da je ta kruta smrt iztrigala iz naše srede blagega rojaka, ki je bil tudi moj mož Almeja Frakelj, v najlepši dobi njegovega življenja, starega še 50 let..."

"To vendar ni najlepša doha-zivljenja, če je človek star že 50 let", sem ji ugovarjal. Ona pa mi je z resnim obrazom za-rijevala, da vse dopisniki kokoloskih listov pišejo redno "v najlepši dobi življenja", brez ozira, če je človek star pet ali petdeset let.

"Stvar je pri tem tudi ta", je na-daljevala. "Vsak človek mora v najlepši dobi življenja, samo ti-sti umrjejo v slab dobi, pa naj-bodo starci dvajset ali pa sedem-deset let, ki si sami končajo življenje." Kaj sem hotel. "Nada-ljui, Kunigunda", sem ji dejal.

"Tako začni: Doma je bil iz-vismuknjenega vrha, fara Sv. Valburga, občina Rožen Krane. Župuša mene, do smrti žalujo-co sopogo, starega očeta očeta, se so še hvi, nekaj starih obiek, skatijo za tobak, nekaj pip, itd. Bil je član društva Sv. Pankracija, št. 60, Valburske, krščanske spredne jednot. Bil je vri-član, priljubljen pri vseh, ki so ga poznali. Naša naselbina ga bo-zele težko pogrešala. Kako silno je bil priljubljen, je dokazal nje-gov pogreb in veliko število kra-nih svečih vencev, ki so krasili krsto pokojnika. Vsi smo se jo-kali, tako je bilo žalostno."

Končno se zahvaljujem dru-štvi Sv. Pankracija, zabavnemu in izobraževalnemu društvu Har-monika, vsem darovalcem vencov, vsem nedeležencem pogreba, vsem ki so me tolazili, vsem, vsem, vsem, se zahvalim. Blage-mu pokojniku, ki je bil tako bla-ga in dobra duša, naj ostane ve-čen spomin, večna luč naj mu sveti in lahka in hladna naj mu bo kokoloska gruda. Počivaj v miru."

"Ali res žaluješ za njim, Ku-nigunda? Ali je bil res tako blag-človek, ta tvoj mož, kakor ga opisuješ? Prosim te, povej mi, kje je bil priljubljen? Kdaj je bil ta tvoj Ahacij mirnega značaja? Ti ves, da ne žaluješ po njem; ka-ko bi tudi, saj te je parkrat na-teden pretepel, razbil ti je krož-nike, podil otroka okoli hiše in zahteval od tebe denarja, dasi-ravno je vedel, da nima heilen. Ti veš, da je bil mirnega značaja le takrat, kadar je spal tako tr-dno, da si ga moralna udariti s kolom, ako si ga hotela prehuditi. Ti veš, da je bil blageloga značaja samo takrat, kadar je bil napol pisan in dobre volje. Tedaj te je mučil z gorivimi svo-jimi domišljijami. Pravil ti je, da ima grad, v katerega se hosta prese-lijata, da ga bodo izvolili za župa-na v Soft Drink Cityu in druge takake trapaste stvari. Tebe pa je jezilo, ker je Bog ravno tebe udari-til s tako nesrečo. Ne žaram ti gledati v sreči; ampak vseeno, ne morem si pomagati, da bi te ne opozoril na tvoje skrite želje, ki si jih gojila že mnogokrat na-pram temu tvojemu "blagemu možu", da bi ga Bog pozval k se-bi in te resili ene nadloge! Potem pa prihaja s tem naznanim, v katerem pripoveduješ, kako strašno žaluješ po Ahaciju. Za-trjuješ v tem naznanim, kako silno je bil priljubljen pri vseh, ki so ga poznali. Ali se ti ne zdi to ena velikanska laž? Vsak človek je silno priljubljen le pri tistih ljudeh, ki ga ne poznamo. Kakor hitro pa ga spoznajo, postanejo od tega trenotka večinoma nje-govi sovražniki. Tvoj mož je bil priljubljen vsako soboto, ko je bil njegov plačilni dan, pri krá-mljuru Hilmu Rockandryu in ob-sobotah tudi pri kvartopireki. Dan pozneje pa so ga ravno ti ljudje metali iz krême. Pri-poveduješ, da je bil vrli član društva Sv. Pankracija. Saj bo društvo se tebe izkujelo za to vglikan-sko laž. Največja tvoja laž pa je, da ga bo tukajna naselbina težko pogrešala. Policeji ga bodo težko pogrešali, katerim je delal največ družbe in zahave. Kunigunda, pogrebi ne dokazujejo priljubljenosti. Članstvo dru-štva Sv. Pankracija in zabavne-za in izobraževalnega društva Har-monika so ga spremili na po-kopalische zato, ker jim je to dalo priljubljen prost dan, da neko-liko pijejo in se zabavajo, zbijajo-sajo in pa da izkažejo tebi sim-patijs. Po tistem pa si večina njih misli: "Saj ga ni bilo skoda." Člani Harmonike so mu delali ča-stino stražo in nekateri izmed njih so ga radi imeli. Bil jim je vinski brat. Toda, da ga bo-kdo v resniči pogrešal, tega jaz ne verjamem. Kaj pa je on se na-pravil koristnega za kokoloski narod? Mar to, da je vseprek zahvaljil! In čemu se toliko za-hvaljuješ in kraje prostor v na-šem kokoloskem časopisu s ta-kiimi frazami? Pusti to hinavšči-no, naj bo rabijo drugi narodi, ako jo hočejo; tebi je ni treba, Kunigunda. In potem, čemu pri-hajaš s frazami da ga homo o-hranili v spominu? Ti sama ga boš prva počabilna in meni se bo-vo prav dopadio, draga Kunigunda. Pravil: "Večna luč naj mu sveti". Kakšna luč mu sploh more svetiti v grobu? Še dokler je bil živ, ni pri tem dnevu mogel videti stvari, ki so mu hi-le prav pred očmi, kakso naj jih

SLOVENSKO REPUBLIČANSKO ZDROUŽENJE.

Sedaj v Chicago, Ill.

ZIVOBRAZVALNI ODBOR:

August Ančin, Mary Ančin, Filip Godina, Frank Kerle, Martin V. Konda, Ethlin Kristan, Math. Pogorele, J. N. Rogelj, Anton J. Ter-bovec, Jože Zavrtnik.

NADZORNI ODBOR:

Ivan Krešič, J. Kvartič, Joško Omer. CENTRALNI ODBOR DO NOVEGA KONSTITUIRANJA: John Ermene, Joseph Fritz, Joseph Ivanetič, J. Judnič, Ivan A. Kaker, Anton Motz, Frank Mravljin, Jacob Muha, K. H. Pogledič, John Rezel, Joseph Steblaj, Frank Šava, Frank Udovč, Charlie Vel-sel, Andrew Vidrich, Stefan Zahrie, John Kalan, Anton Zlogar, Louis Truger.

NAZNANILO.

Vsem lokalnim organizacijam S. R. Z. in ostalem občinstvu naznanjam, da ima Slovensko Republičansko Združenje sedaj svoj stalni stan, kamor se naj od-slej pošiljajo vsa pisma in druge pošiljatve, naslovljene na tajnika. Naslov je sleden: 2602 So. Millard Ave., Chicago.

Prosim br. tajnike in cenjeno občinstvo, da vpošteva to naznailo.

ANTON J. TERBOVEC,

2602 So. Millard Ave., Chicago, Ill.

Chicago, Ill. — V Chicago ima-mo razna društva, ki so narodna in napredna. Ali med najnapred-nejše in najbolj narodno sloven-ske ustanove je pričevati sokol-ska društva. In tudi takšno dru-štvo imamo v Chicago. To je Slov. Del. Sokol "Chicago." Iz malega raste veliko, je naravni zakon. Vsaka stvar je izpočetka majhna, skoro neznačna. Tudi naš Sokol je bil izpočetka majhen, neznačen. Rojaki so gledali ustanovitelje nekdan postrani. Zmajevaji so z glavami, če, kaj boste vi ki vas je samo počela.

Ali danes nič več ne zmajujejo z glavami. Danes se le čudijo ka-ko je moroe, da steje Slov. Del. Sokol "Chicago," že takšno stvari vsele veliko. Iz malega raste veliko, je naravni zakon. Vsaka stvar je izpočetka majhna, skoro neznačna. Tudi naš Sokol je bil izpočetka majhen, neznačen. Rojaki so gledali ustanovitelje nekdan postrani. Zmajevaji so z glavami, če, kaj boste vi ki vas je samo počela.

Ampak res je, to, in dejstva se ne da zatajiti. Slov. Del. Sokol "Chicago" je že močan. Ali se močnejši bi lahko bil, če bi se bili vsi rojaki in rojakinja okrenili in oprigli sokolskih idej. Prema-lo je bilo zanimanja, premalo zavednosti, premalo razumevanja in preveč neopravidenih predsed-kov.

Klub temu pa se je naš Sokol razvijal ter se razvil v močan ta-ktor v našem narodnem ž

**PREDSEDNIK WILSON OD
POTUJE V PRIMORDNEM
TEGDU.**

(Nadalejavnost z prve strani)

časnikarskih družb in dragi časnikarski poročevalci. Vrešči se bodo na transport "Origaba", ki bo med ladjami, ki spremijo predsednika v Evropo. Uprava je s tem podvzela koncu, da odpravi učinek, ki so ga nopravili nekateri časnikarji z nepravilno kritiko o državnih kontroli nad prekmorskim kamnom.

Predsednik je dal razumeti, da se je trdno odločil, da pojde na mirovno konferenco. Slišal je gospode nekaterih političnih voditeljev, ki so izdali, da naj predsednik v tako kritičnem času ostane doma.

Mr. Wilson pa meni, da ni noben stvar tako važna kot pravica v trajen mir po svetovni vojni, kajti že vezniki in Nemčija se pristali na točko v njegovem udruženem programu.

Nekateri senatorji so pričeli z agitacijo, da prične z javno razpravo o mirovnih točkah, ko so določene od konferenčnikov. Svetni voditelji namernavajo spraviti to zadevo na dnevni red v prihodnjem tednu, ko prične zborovati kongres.

**Liga narodov prva na dnevnu
rednico.**

Pariz, Francija. — Kakor izgleda, bo vprašanje lige narodov prvo na dnevnu rednico kadar se osteri mirovni kongres. Zagovorniki Wilsonovega programa pravijo, da morajo teritorialna vprašanja, da bodo dobrodojno v ligi narodov, ki so vsekakor najboljše sredstvo za doseganje tega cilja. Kakor hitro bo rešeno vprašanje trajega miru, bodo takoj zapustile zvezniške armade okupirane dežele centralnih sil.

London. — Winston S. Churchill, municijski minister, je izjavil, da je angleška flota najboljša liga narodov. On je za "praktično", toda ne takano, ki bi nadomestila angleško supremacijo na morju.

Baltimore, 28. nov. — Frank R. Kent, urednik tukajnjega list "Baltimore Sun", kateri se je storjal vrniti iz Evrope, je pričel, da je angleška flota najboljša liga narodov. On je za "praktično", toda ne takano, ki bi nadomestila angleško supremacijo na morju.

Indianapolis, Ind. — Na konferenci živilskih upraviteljev države Indiana so zaključili, da ne bodo po prvem decembru živilskih profitarjev obsođili, da prispevajo do "Rdečemu krizu", ampak jih bodo poslali v zapor.

Praksa je dokazala, da se živilski profitarji dosti ne zmenijo za denarno globbo. Izgubo, ki jim jo povzroči denarna globba, hitro izjednači z navijanjem cen. Zaprav se bo ljudje kot denarne globbe in zato je uspenejše sredstvo proti profitaristvu.

Razno iz inozemstva.

Angleški socialisti čestitajo nemakom.

London, 28. nov. — Eksekutiva angleških socialističnih strank je predložila rezolucijo, v kateri čestitajo nemški demokraciji na zmagovalni revoluciji, ki je strmolavila kapitalistični in militarični razred in prinesla socialistično vlado. Dalje izražajo angleški socialisti upanje, da socialistična vlada nemški republike s pomočjo ljudstva izvede politično in gospodarsko reorganizacijo Nemčije in vzpostavlja socialistično gibanje v teh državah, ki ima nadaljevati svojo zgodovinsko misijo za demokracijo sveta.

Nesporazum med Nemčijo in Rusijo.

Asterdam, 28. nov. — Iz Berlina poročajo, da je boljševika vlad v Moskvi razveljavila brezličovsko mirovno pogodbo in obveznila novo vlado v Nemčiji in bivši Avstro-Ogrski, da je treba skleniti na mirovni konferenci za neodvisnost luksemburške deželice.

In tako dalje. Vse zre na Wilsona kot najbolj pravičnega sodnika in se obrača nanj v pritožbami, katerih pa ni malo.

"Die Freiheit", glasilo neodvisnih socialistov, piše, da sta Viem in njegov sin velepredstavnik Petrogradu. Ko je pa nemška vlad, da sporočila, da se so dočleni kon-

na njiju, se mora zapleniti vse imetje Hohenzollernov in pred sedišče mornarje iti takoj vsi njuni sokrivelci, ki so še v Nemčiji, v prvi vrsti Bethmann-Hollweg, Jahn, Zimmermann in drugi.

"Spartacus", glasilo boljševikov, pa dodaje, da morajo pred sediščem poleg kaiserja tudi Scheidegger, Ebert, David in drugi vodje večinskih socialistov, ki se glasovali za vojne kredite in drugače podpirali Viljemovo vlado tekoč v vojni.

SIROVO MASLO IN JAJCA SE DRAŽE.

(Nadalejavnost z prve strani)

nijo v shrambah. Na ta način jih odtegnejo od tega in povzročijo pomanjkanje na trgu. Kakor hitro nastane pomanjkanje živil na trgu, gredo pa cene navzgor.

Ali imajo trustove od takega popravljanja trga dobiček? Seveda ga imajo!

Predvsem spravijo trustove zivila v shrambe, dokler so cene nizke. To izvrše sistematično, da svet niti tega ne opazi. Kadar so cene visoke na trgu, je resnica, da trustove plačajo farmarju dražje živila kot v normalnem času, ali resnica je tudi, da trstjani priračunajo večji dobiček živilom, ko pridejo na trg, kot v normalnem času. In ko prične cene padeti pri nakupu živil od farmarja, tedaj spravijo trustove del zalog iz shramb in skladišč na trgu in jih prodajo po visoki ceni.

Dokler nismo imeli bladnih shramb, v katerih se dajo živila shraniti po več mesecov ali nad leta dni, so se cene uravnale po prihodu živil na trgu, kakor jih je posiljal farmar. Če je bilo dosti živil na trgu, so cene padle. Danes je drugače. Če pride veliko sirovoga masla ali kokošjih jajec na trgu, jih kupujijo trustove dotični teritorij in bližajo se Tatri.

50 zavesniških Indij v Bosporju.

Carigrad. — Petdeset britiških, francoskih in italijanskih oklopja, križark in razumevalec se je pred kratkim vzdralo v bosanski ožini Carigrada. Turki so pozdravili zavezničke kot svoje rešitelje. V Carigradu je tudi kontingent angleškega in francoskega vojske.

Zivčne cene v Carigradu so tekmovalo delo za borzijane, ali so pa bili z njim v zvezi. Kadar pride stvar pred sodišče, se bo odprla lepa gnojna jama, ki bo odprtja, kakšnih sredstev se poslužujejo gotovi profitarski krog.

Praksa je dokazala, da se živilski profitarji dosti ne zmenijo za denarno globbo. Izgubo, ki jim jo povzroči denarna globba, hitro izjednači z navijanjem cen. Zaprav se bo ljudje kot denarne globbe in zato je uspenejše sredstvo proti profitaristvu.

Belgia bi rada anektirala kos Nemčije.

Brusel. — Vse politične stranke v Belgiji so minenja, da bi moralna Belgija zahtevati ozemlje na levem strani reke Scheldt in nekateri celo hočeo, da Belgija dobi ves teritorij do reke Renne z deželico Luksemburg vred.

WILSON — SVETOVNI RAZSODNIK.

Washington, D. C. — Z vseh krajev sveta prihajajo prošnje predsedniku Wilsonu, da on razsodi v neštetnih sporih, ki jih je povzročila vojna. Kakor izgleda so nebrojene stranke zadovoljne z njegovo razsodbo.

Iz Stockholma javljajo, da so Poljaki in Ukrainer sklenili premirje v Galiciji pod pogojem, da Wilson razsodi. Čigava naj bo vzhodna Galicija.

Republiki Čileja in Peruvija v južni Ameriki sta skoraj na voljo vojnemu zaradi kosa pokrajine, vendar katerega se prepriča že 40 let. Zdaj je prišla vest, da bo Wilson posredoval med njima.

Turčija prosi, da bi Amerikana prevzela policijo in finance pod svoje nadzorstvo in posredovala, kaj se naj zgodi z okupiranimi deželami.

Luksemburška nadvojvodinja je pisala Wilsonu, da naj posreduje na mirovni konferenci za neodvisnost luksemburške deželice.

In tako dalje. Vse zre na Wilsona kot najbolj pravičnega sodnika in se obrača nanj v pritožbami, katerih pa ni malo.

Nesporazum med Nemčijo in Rusijo.

Asterdam, 28. nov. — Iz Berlina poročajo, da je boljševika vlad v Moskvi razveljavila brezličovska mirovna pogodba in obveznila novo vlado v Nemčiji in bivši Avstro-Ogrski, da je treba skleniti na mirovni konferenci za neodvisnost luksemburške deželice.

In tako dalje. Vse zre na

Wilsona kot najbolj pravičnega

sodnika in se obrača nanj v pri-

tožbami, katerih pa ni malo.

Nedalejavnost in Mitte svoj list

"Freiheit", glasilo neodvisnih socialistov, piše, da sta Viem in njegov sin velepredstavnik Petrogradu. Ko je pa nemška vlad, da sporočila, da se so dočleni kon-

zali podali novi vladi, je sovjetska vlad odgovorila, da ne more imeti nobene zveze s sedanjimi vladami v centralnih državah niti z njihovimi konzuli.

NAZNANILLO IN SARVALA

Z žalostnim srečem naznanjam so-rodnikom znancem in prijateljem, da mi je nemila snart vzela ljubljeno soprogo.

BARBARO PODREGAR

v starosti 24 let. Bila je bolna le tri tedne v bolnišnici Des Moines, Iowa. Umrla je valed poroda, kjer smo dobili hčerko. Umrla je dne 14. novembra t. l. in pokopali smo jo na katoliškem pokopališču Sv. Ambroža v Des Moines, Iowa. Tu kaže zanjo mene, žalujočega soproga in tri otroke v starosti.

Frank tri leta, Jožeta 20 mesecov in Marija 21 dni. Zapustila je tudi sestro in očeta v La Salle, Ill. V starci domovini pa zapušča mater, dva brata in tri sestre; doma je bila iz vasi Vače, občina Kanderšče. Iskreno se zahvalim vsem, ki so jo spremili k zadnjem počitku in se poselino pa mimi, ki so ji podarili krasne vence: gosp. Dobrinšček, Dalas Markunovi družini iz Spring Hill, očetu iz La Salle, Ill., M. Brisar iz Des Moines, Iowa in Union Lokatu No. 10, ki so ji posiljili na krsto krasne vence in spomin prijaznosti in pričeli iz raznih krajev in pogrebuh. Nai ti bode lahka zemlja. Itak drugačna na tih zemljih ni, kot da človek vedno dela tako in trpi. Počivaj mirno draža žena v svobodni ameriški zemlji. Žalujoči ostali: Lukas Podbrezar, soprog, sin in dve hčerkki. Primožka Terdin, sestra, Frank Kobilček, oče.

Das Moines, Iowa.

Naznam vsem, da sem se presebil v La Salle, Ill. na 1313—3rd Street.

RAD BI IZVEDEL

ki je se nahaja moja sestra Teresija Skala. Pred štirimi leti bila je v mestu Chicago, Ill. na 5455 East End Ave., sedaj pa ne vem kje je. Če, kdo rojakov ve, kje je, naj mi to naznani, sko bo pa sama čitala ta oglaša, jo prosim, da se mi sama javi. Moj naslov je: Alois Zupančič, P. O. Box 152, Blaina, Ohio.

29-30

Ameriško Slovenska

P R A T I K A

za leto 1919

joinšč. Cena 15c.

Kazprodajalom popust.

PRATIKA Publishing Co.,

45 Vesey St., NEW YORK, N. Y.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila
1904.

GLAVNI STAN: 2657—59 So. Lawndale Ave., CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODRBOR:

Predsednik: John Vogrč, box 290, La Salle, Ill.

I. Podpredsednik: J. Bratkovč, R. F. D. 4, Box 86, Girard, Kansas.

II. Podpredsednik: Josip Kuhelj, 9228 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.

Tajnik: John Verderber, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Blagajnik: Anton J. Terbove, P. O. Box 1, Cicero, Ill.

Zapisnikar: John Malek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADZORNI ODSEK:

Jože Ambrožič, Box 351, Canonsburg, Pa.

Paul Berger, 2836 So. Karlov Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODSEK:

Anton Hrast, Box 140, Canonsburg, Pa.

John Radíček, Box 438, Smithton, Pa.

Rudolf Pieteršek, Box 436, Bridgeville, Pa.

Jakob Miklavčič, L. Box 2, Wilcock, Pa.

M. Petrovič, 14815 Hale Ave., Collinwood, O.

UREDNIK PROSVETE:

John Zavrtnik.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6802 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DEPARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora

in S. N. P. J. naj se posiljajo na naslov:

JOHN VERDERBER, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se posiljajo na naslov

JOZE AMBROZIC, Box 351, Canonsburg, Pa.

Pritožbe prepričljive vsebine, ki sta jih redili prva in druga instanca se posiljajo na naslov:

ANTON HRAST, Box 140, Canonsburg, Pa.

VSI DOPISI, razprave, članki, naznališki itd. na "Prosveto" se posiljajo na naslov:

URDENITVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE UPRAVNIKE ST

